

Nr 170.

Godkänd av första kammaren den 28 april 1920.
Godkänd av andra kammaren den 28 april 1920.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av väckt motion om ersättning åt vissa fastighetsägare i Hagalunds municipalsamhälle för skada, som tillskyndats dem genom anläggandet av en järnvägstunnel under samhället.

(Statsutskottets utlåtande nr 35.)

Till Konungen.

I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att såsom ersättning för genom anläggande av en tunnel under Hagalunds municipalsamhälle uppkommen skada för följande fastighetsägare därstädes, nämligen A. P. Styrländer, A. W. Andersson, J. Malmström, fru Anna Törnkvist, änkefru Emilia Carlsson, C. A. Johansson, C. G. Dahlin, A. Selén och J. Lindblad till envar av dem skall utgå visst i motionen angivet belopp, ävensom för nämnda ändamål anvisa ett anslag av 16,700 kronor.

För vad i detta ärende förut förekommit, lämnas i motionen en redogörelse av i huvudsak följande innehåll.

Vid anläggande av dubbelspår mellan Järva och Tomteboda stationer å norra stambanan sprängdes en tunnel under Hagalunds municipalsamhälle. En följd av denna anläggning blev, att ett flertal brunnar inom samhället förlorade sitt vattentillflöde. Av dessa ägdes en brunn av samhället, medan ett tiotal ägdes av enskilda fastighetsägare. Den skada, som sålunda skett å s. k. allmänna brunnen, har järnvägsstyrelsen genom laga kraftvunnen dom förklarats skyldig ersätta med 10,000 kronor. Genom expropriation ålades järnvägsstyrelsen även att till tvänne enskilda fastighetsägare utbetala,

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 14 saml. Nr 170—176.

för genom tunnelns framdragande skadade brunnar, ett belopp, beräknat efter 100 kronor pr rum i respektive fastigheter.

Krav på ersättning framställdes av ytterligare nio fastighetsägare. Järnvägsstyrelsen synes icke haft någon principiell invändning emot uttalande av ersättning, varemot de belopp, som av styrelsen erbjödos, av fastighetsägarna icke ansågos motsvara den förlust dessa i verkligheten fått vidkännas.

Då den erbjudna ersättningen således icke kunde av ovannämnda nio, i motionen avsedda fastighetsägare godtagas, instämde dessa järnvägsstyrelsen till vederbörlig domstol med yrkande om åläggande för styrelsen att utgiva de fordrade ersättningsbeloppen. Häradsrätten ansåg emellertid, med avseende å vad i målet förekommit, det visserligen sannolikt, att vattentillgången i kärandenas brunnar minskats genom att dessas vattentillopp avskurits eller bortletts till följd av tunnelanläggningen, men då kärandena icke förmått lagligen ådagalägga i vad mån skada därigenom tillskyndats dem, fann häradsrätten deras talan icke kunna bifallas.

Detta häradsrättens utslag överklagades, men såväl hovrätten som högsta domstolen fastställde det slut, vartill underrätten kommit.

På grund härav hava ifrågavarande fastighetsägare gått miste om all ersättning.

Att de i motionen omförmälda fastighetsägarna tillskyndats skada genom framdragandet av järnvägstunneln under Hagalund synes framgå av den i ärendet lämnade utredningen. Detta har jämväl kommit till uttryck i häradsrättens utslag, vari uttalats, att det med avseende å vad i målet förekommit måste anses sannolikt, att vattentillgången i kärandenas brunnar minskats genom att dessas vattentillopp på grund av tunnelanläggningen avskurits eller bortletts. Det oaktat har något skadestånd befunnits icke kunna utdömas, när kärandena icke förmått fullgöra den bevisningsskyldighet angående skadans storlek, som enligt gällande rättstillämpning åvilat dem.

Ehuru således staten på grund av laga kraftvunnet domstolsutslag blivit frikallad från betalningsansvar, kan det dock enligt riksdagens mening ifrågasättas, huruvida icke ersättning i allt fall bör utgå. Det torde nämligen icke kunna anses med billighet överensstämmande, att staten, med stöd av det rättsläge, som på grund av rådande bevisningssvårigheter uppstått för ifrågavarande fastighetsägare — vilka samtliga, enligt vad i motionen uppgivits, befinna sig i små omständigheter — undandrager sig att lämna gottgörelse för den skada, som genom statens åtgöranden i detta fall uppstått för dem. Enligt riksdagens mening bör det därför tagas under övervägande, huruvida icke staten bör frivilligt lämna sakägarna ersättning.

Beträffande grunden för beräkningen av ett eventuellt skadestånd

storlek bar av motionären gjorts gällande, att full ersättning för kostnaderna för anskaffandet av vatten från samhällets vattenledning borde lämnas brunn-ägarna. I detta hänseende synes emellertid böra uppmärksammas, att åtgärden att indraga vattenledning i fastigheterna torde hava föranletts även av andra omständigheter än den minskade vattentillgången i brunnarna och att i varje fall nämnda åtgärd, utöver avhjälpandet av de olägenheter, som förorsakats genom skadan å brunnarna, torde hava medfört även andra fördelar. Den av motionären angivna grunden för beräkningen av skadans storlek torde därför icke kunna godtagas, utan bör, enligt riksdagens mening, fastighetsägarnas kostnader för att skaffa sig vatten från samhällets vattenledning i stället för från respektive brunnar ersättas endast i mån detta är betingat av den genom tunnelanläggningen uppkomna skadan å brunnarna.

Att föranstalta om den närmare utredning, som sålunda bör i ärendet företagas, för bedömande av ett eventuellt skadestånds storlek, har riksdagen ansett böra ankomma på Eders Kungl. Maj:t, som därjämte må äga att förordna om utbetalande av den ersättning, som kan finnas böra utgå. Utgiften ifråga borde givetvis rätteligen drabba anslaget till dubbelspår-anläggningen Tomteboda—Järva, men då denna anläggning sedan åtskilliga år tillbaka är fullbordad och, enligt vad riksdagens vederbörande utskott inhämtat, anslagets konto avslutats redan år 1912, låter detta sig icke göra. Vid sådant förhållande och då anläggningen torde äga ett visst samband med de pågående ändringsarbetena vid centralstationen i Stockholm, har riksdagen funnit de för sistnämnda arbeten anvisade medel kunna för ändamålet tagas i anspråk.

Under åberopande av vad riksdagen sålunda anfört får riksdagen i anledning av förevarande motion hos Eders Kungl. Maj:t anhålla, att Eders Kungl. Maj:t täcktes dels taga under övervägande, om och i vad mån ersättning enligt ovan angivna grunder bör lämnas förenämnda fastighetsägare i Hagalund för den skada, som må hava tillskyndats dem genom anläggandet av en järnvägstunnel under samhället, dels ock till vederbörande låta utbetala de ersättningsbelopp, som må finnas böra utgå.

Stockholm den 28 april 1920.

Med undersätlig vördnad.